

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені АДМІРАЛА МАКАРОВА

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 17

Миколаїв
2024

Редакційна колегія збірника:

Бобіна О. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв)
Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Київ)
Гогоренко О. В., д-р філол. наук (Миколаїв)
Деркач В. М., заслужений тренер,
канд. наук з фіз. виховання та спорту, доц. (Миколаїв)
Карсканова С. В., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв)
Коваль С. С., канд. фіз.-мат. наук, доц. (Миколаїв)
Матійко О. В., заслужений діяч мистецтв (Миколаїв)
Міняйлова А. В., канд. пед. наук, доц. (Миколаїв)
Наливайко В. С., канд. техн. наук, проф. (Миколаїв)
Трибулькевич К. Г., д-р пед. наук, доц. (Київ)
Філатова О. С., д-р філол. наук, проф. (Миколаїв)
Філіппова Н. М., канд. філол. наук, проф. (Миколаїв)
Чугуєва І. Є., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв)
Яцунський О. С., заслужений тренер, доц. (Миколаїв)

Відповідальний за випуск: **Бобіна О. В.**

*Друкується за рішенням Вченої ради
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
(протокол № 3 від 24.10.2024 р.)*

Гуманітарний вісник НУК: збірник наукових праць. — Випуск 17. —
Г 94 Миколаїв : Іліон, 2024. — 122 с.

У віснику опубліковані статті, що узагальнюють досвід роботи та результати досліджень у сфері вищої освіти та інших галузях знань. Основні рубрики вісника відповідають напрямам гуманітарної підготовки та соціально-гуманітарної освіти, яка здійснюється Навчально-науковим гуманітарним інститутом Національного університету кораблебудування. Вісник розрахований на викладачів, наукових працівників, фахівців, молодих науковців у сфері вищої освіти.

УДК 001(062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2024

УДК 34.07:32

Кравчук О. Ю.

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), olha.kravchuk@nuos.edu.ua

Гордієнко Д. О.

студентка спеціальності 053 Психологія, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), darahordiienko@gmail.com

ПРАКТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ДЕРЖАВІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Проведено порівняльний аналіз практик політичної безпеки в Україні та країнах ЄС. За допомогою методів аналізу та синтезу встановлено, що українська система потребує вдосконалення в таких аспектах: нормативно-правова база, ефективність державних інституцій та формування консенсусу щодо зовнішньополітичних пріоритетів. Автором обґрунтовано необхідність створення недержавної системи національної безпеки як додаткового інструменту забезпечення стабільності.

Ключові слова: політична безпека, політична система, процес трансформації, органи державної влади, національна безпека, Європейський Союз, інтеграція, державні інститути.

Актуальність. Сьогодні забезпечення політичної безпеки будь-якої держави може бути здійснене лише з системних позицій на основі врахування взаємних інтересів як окремих країн, так і світової спільноти в цілому. Це є однією з основних умов створення стійких міждержавних систем безпеки. Зважаючи на нові виклики часу для України у сфері її політичної безпеки, постає необхідність розробки та здійснення відповідної безпеково-правової політики держави. Доцільним в цей час є вдосконалення механізму забезпечення політичної безпеки необхідно здійснювати за кількома напрямками. По-перше, це вдосконалення нормативно-правової бази. По-друге, вдосконалення системи політичних і спеціальних інститутів забезпечення безпеки та залучення до цієї діяльності численних громадських організацій. По-третє, зміна стилю та ефективності діяльності органів державної влади та спецслужб. По-четверте, оптимальний пошук і вибір раціональних рішень для використання наявних можливостей і ресурсів в системі політичної безпеки.

Мета та завдання. Мета наукової статті полягає в компаративному описі практики та особливостей забезпечення політичної безпеки України та закордоном.

Методи. Використано наступні методи дослідження: метод аналогії, абстракції, аналіз, опис.

Результати. В статті зазначається, що рівень забезпечення політичної безпеки держави залежить від ефективності функціонування відповідних органів державної влади. Визначено, що державну політику у сфері політичної безпеки в країнах-членах ЄС необхідно розглядати крізь призму двох взаємопов'язаних тенденцій: поглиблення інтеграційних процесів, питань безпеки та оборони та протидія новим глобальним загрозам.

Висновки. Визначено, що в українському суспільстві не досягнуто консенсусу щодо зовнішньополітичних пріоритетів держави. Автором із врахуванням закордонного досвіду, обґрунтовано думку

про необхідність створення і поступовий розвиток нової підсистеми національної безпеки – недержавної системи національної безпеки. Саме її існування дасть можливість говорити на міжнародному рівні про демілітаризацію силових структур, забезпечення ними відповідно до основного Закону – Конституції України, основних багатств демократичного суспільства – життя, здоров'я людини та громадянина. Обґрунтована думка про те, що формування зваженої політики національної безпеки та ефективного механізму її реалізації неможливе без всебічного дослідження проблем забезпечення безпеки особи, суспільства і держави, розробки основних напрямів цієї політики та науково обґрунтованих принципів побудови систем забезпечення безпеки, глибокого аналізу умов і чинників, що впливають на ефективність їх функціонування. Зроблено акцент на тому, що забезпечення національної безпеки будь-якої держави може бути здійснене лише з системних позицій на основі врахування взаємних інтересів як окремих країн, так і світової спільноти в цілому. Це є однією з основних умов створення стійких міждержавних систем безпеки.

Вступ. У процесі європейської інтеграції актуальною постає проблема визначення меж об'єднаної Європи та напрямів різношвидкісної інтеграції. Це є ключовими питаннями у створенні нових систем демократії та безпеки на європейському континенті, формування яких залежить, з одного боку, від певного послаблення позицій США, що об'єктивно спричинятиметься подальшим утвердженням європейського геополітичного центру сили, а з іншого, – визначенням шляхів реалізації стратегії набуття повноправного членства постсоціалістичних країн в об'єднаній Європі. Рівень забезпечення політичної безпеки держави залежить насамперед, від ефективності функціонування відповідних органів державної влади. Ключовим фактором, який визначає реальний стан національної безпеки є існуюча в державі політична система та її дієвість, що встано-

влює розподіл сфер впливу й повноважень між гілками влади. Реалізація Україною стратегії інтеграції до Європейського Союзу обумовлює необхідність врахування досвіду країн, що вже здійснили трансформацію інститутів забезпечення національної безпеки відповідно до європейської демократичної традиції, а також їх адаптацію до характеру загроз для країн-членів ЄС.

Методи дослідження. Методологічну базу дослідження становить ряд загальнонаукових та спеціально-наукових методів: аналізу, синтезу, дедукції, індукції, абстрагування, узагальнення, класифікації, системний та структурно-функціональний.

Результати. Безпека України у контексті загальноєвропейської безпеки ґрунтується на тому, що розвиток і зміцнення ЄС поглиблюють загальноєвропейську безпеку в усіх її вимірах. При цьому необхідно чітко усвідомлювати відмінність стартових позицій, змісту завдань та характеру загроз національній безпеці для України та держав, що входять до Європейського Союзу.

Державна політика забезпечення політичної безпеки в Україні має наступні характерні особливості:

- політика забезпечення політичної безпеки в Україні супроводжується трансформаціями відповідних державних інститутів. В країні триває політична реформа. Діяльність Президента, Кабінету Міністрів, Верховної Ради та судової гілки влади остаточно не унормовано.
- в українському суспільстві не досягнуто консенсусу щодо зовнішньополітичних пріоритетів держави.
- ступінь готовності України інтегруватися до європейських та євроатлантичних інститутів все ще не відповідає вимогам ЄС. В Україні триває державотворчий процес. Політична система не є усталеною, триває пошук оптимальної моделі державного управління. Досвід країн-членів Європейського Союзу, в цьому контексті, необхідно враховувати. Зокрема, в «Стратегії національної безпеки» України зазначається, що реформування системи забезпечення Національної безпеки передбачає підтримання Збройних Сил України та інших військових формувань у стані високої боєздатності, досягнення оптимальної чисельності структур сектору безпеки, удосконалення правової бази, приведення кримінального законодавства та судочинства у відповідність до стандартів і рекомендацій ЄС.

З огляду на динамічний та суперечливий характер внутрішньополітичного життя в Україні, досвід країн-членів ЄС є необхідним орієнтиром на шляху до Європейського Союзу.

Серед чинників, що визначають зміст та напрями реалізації державної політики у сфері політичної безпеки країн-членів ЄС, ключовими є наступні:

- політична система кожної з країн Старої Європи є усталеною. Діяльність державних інститутів здійснюється на основі розподілу повноважень гілок влади та в умовах контролю громадянського суспільства.

- більшість країн ЄС (крім нейтральних Швеції, Австрії, Фінляндії та Ірландії) є членами системи колективної безпеки НАТО.
- ключовим внутрішньополітичним завданням національних урядів є збереження існуючих високих стандартів життя, демократичних прав і свобод. У зовнішньополітичній сфері країни ЄС реалізують стратегію «Єдиної Європи» – самостійного впливового центру сили.

Державну політику у сфері політичної безпеки в країнах-членах ЄС необхідно розглядати крізь призму двох взаємопов'язаних тенденцій:

- поглиблення інтеграційних процесів, збільшення повноважень наддержавних інститутів з питань безпеки та оборони.
- протидія новим глобальним загрозам насамперед, тероризму, релігійному екстремізму й сепаратизму, що зумовлює посилення заходів безпеки й відповідно посилення впливу національних урядів.

Фундаментальним принципом системи політичної безпеки в країнах Старої Європи є забезпечення прав і свобод громадян. Зовнішня політика та оборона залишаються у виключній юрисдикції національних урядів. При створенні нової системи безпеки у Європі варто також брати до уваги стан сусідніх з Європою регіонів, характер воєнних та невоєнних загроз, здатних дестабілізувати мир. У цілому оцінка характеру можливих загроз, передусім воєнних, повинна спиратися на такі висновки. По-перше, зростає небезпека внутрішньодержавних конфліктів. По-друге, міждержавні війни на європейському континенті у майбутньому малоймовірні. По-третє, зберігається загроза для всіх держав за межами європейського континенту, головним чином, з боку тоталітарних режимів Близького Сходу й Азії. Загалом традиційними джерелами воєнної небезпеки є прагнення до гегемонії, перевага в стратегічних та ядерних озброєннях, експансіонізм, який притаманний окремим державам. З'явилися й нові виклики та загрози стабільності та сталому соціально-економічному розвитку в суспільстві. На рівень безпеки на сучасному етапі світового суспільно-економічного розвитку впливають такі світові загрози як тенденція до зростання кількості локальних конфліктів, розширення міжнародного тероризму, для якого не існує кордонів, формування могутніх незаконних збройних формувань, розкрадання ядерних матеріалів і поширення ядерних технологій, наявність стратегічних озброєнь в агресивних сил. Також глобалізуються процеси організованої злочинності та розповсюдження етнічних конфліктів (Morgentau, 1985, p. 89). Сьогодні у науковому дискурсі багато дослідників стверджують про повне розмивання змісту національних інтересів, оскільки нові суб'єкти світової політики вже йдуть на зміну державам. На їхню думку, глобалізація не залишає місця для національних інтересів, замінює їх інтересами світового громадянського суспільства. Головним елементом цих інтересів стає забезпечення

прав і свобод особистості, особливо в країнах з авторитарними політичними режимами. До цього слід додати діяльність Міжнародного валютного фонду, який диктує державам виконання своїх «правил гри», Світової організації торгівлі, в рамках якої держави повинні вести переговори не тільки одна з одною, але і з національними групами тиску, а також з політичними партіями та іншими інститутами, міжнародного суду в Гаазі, який виносить вирoki політичним діячам незалежних держав. Крім того, зустрічається і добровільне обмеження свого суверенітету державами. Це – передача його частини в розпорядження комунітарних структур країнами, що інтегруються. Держави в таких умовах обмежені жорстким набором міжнародних принципів, правил, норм і інститутів і тим фактом, що у взаємозалежному світі навіть найсильніші в політичному та економічному аспектах держави покладаються на спільні дії, які обмежують їх владу і передають вплив іншим. Прикладом, що свідчить про вплив деяких наднаціональних структур, може служити діяльність Європейського Союзу.

Дискусія і висновки. Наразі можемо констатувати, що особливість даного періоду полягає в тому, що на зміну домінант глобальної загрози прийшла маса потенційних загроз меншого масштабу, але при цьому досить серйозних за своїми наслідками для міжнародного миру й стабільності, таких, що зачіпають інтереси багатьох держав. За таких умов створення ефективної системи міжнародної безпеки вимагає об'єктивної, безпомилкової оцінки можливих внутрішніх і зовнішніх, воєнних та невоєнних загроз. Серед невоєнних загроз найбільш небезпеку для європейських країн можуть становити: розвиток економічної кризи в країнах, які входили до складу СРСР, також у східноєвропейських держав;

зростання безробіття; екологічні негаразди, пов'язані з порушенням природного середовища у великих районах як на заході, так і на сході Європи; поширення нових видів наркотичних засобів; поширення нових видів захворювань, які важко піддаються лікуванню (СНІД, атипова пневмонія тощо); демографічний спад; неконтрольована міграція з країн «третього світу» (Кравчук, 2016, с. 25). По-друге, влада і її органи стають більш уразливими для проникнення в них зловмисних елементів і сил, шкідливі можливості яких також суттєво зростають, а саме, впливу на державну політику з боку внутрішніх та зовнішніх політичних акторів, підтримки націоналістичних і сепаратистських рухів, постачання їх зброєю. По-третє, у сучасному світі загострюється боротьба за владу, впливи, ресурси як всередині держав, так і на світовій арені, що може викликати небезпечні результати (політичні кризи, війни і конфлікти, конфронтації різних соціально-політичних сил тощо). По-четверте, проблема політичної безпеки загострюється ще й тим, що істотно зросли сили та можливості влади у порівнянні зі здатністю народу впливати на неї в потрібному напрямку.

Література

1. Кравчук О. Державні стратегії політичної безпеки України. *Пріоритетні завдання і стратегії розвитку суспільних наук: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 23–24 грудня 2016 р.). С. 24–28.
2. Morgentau Hans, J. (1985). *Politics Among Nations* (Revised by Kenneth W. Thompson). Distributed by Random House.
3. Kravchuk, O. Y., Zabolotnyuk, V. I., Kobets, Y. V., Lypchuk, O. I., & Lomaka, I. I. (2021). The Influence of the Coalition Approach in US Policy on the Integration Processes in Europe in the Post-Bipolar Era. *Cuestiones Políticas*, 39(71), 187–204. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.09>

Kravchuk O., Associate Professor of the Department of Social and Humanitarian Sciences and Philosophie, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), olha.kravchuk@nuos.edu.ua

Hordiienko D., Student of the Specialty 053 Psychology, Education and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), darahordiienko@gmail.com

PRACTICES OF ENSURING POLITICAL SECURITY OF THE STATE: INTERNATIONAL EXPERIENCE

The article provides a comparative analysis of political security practices in Ukraine and EU countries. With the help of methods of analysis and synthesis, it was established that the Ukrainian system needs improvement in the following aspects: regulatory framework, efficiency of state institutions and formation of consensus regarding foreign policy priorities. The author justified the need to create a non-state system of national security as an additional tool for ensuring stability.

Key words: political security, political system, transformation process, state authorities, national security, European Union, integration, state institutions.

ЗМІСТ

ДИЗАЙН

Матійко Н. О., Дюміна К. М.	
Концептуальна модель бренд-дизайну в умовах цифрової конкуренції.....	3
Матійко О. В., Куприяненко А. О.	
Вплив просторового макетування на естетичні та функціональні аспекти дизайну інтер'єру.....	5
Портнов Д., Кульчинська В.	
Творчі студентські виставки в контексті формування навичок студентів-дизайнерів	7
Сергієнко О. М., Кульчинська В. А.	
Використання виробів зі скла в оздобленні мінімалістичного інтер'єру.....	9
Сергієнко О. М., Толкушкіна А.	
Фотографія як засіб сюжетної організації літературного твору	11
Чигінцев С. І., Чигінцева О. В.	
Основні етапи при проєктуванні елементів дитячого майданчика.....	13
Данильченко Н. В., Гавловська Д.	
Інтеграція конкурсів з дизайну в навчальний процес.....	14

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І ОЛІМПІЙСЬКИЙ СПОРТ

Багбеков Т. Р., Савіна О. Ю.	
Розвиток тенісу як олімпійського виду спорту	16
Бровко А. С., Сокол О. В.	
Кікбоксинг сольні композиції (музичні форми)	23
Бурдін Д. С., Савіна О. Ю.	
Психосоціальна та фізична реабілітація ветеранів війни на Миколаївщині	25
Гриник Є. І., Бірюк С. В.	
Історичні аспекти розвитку легкої атлетики на Миколаївщині.....	28
Дон А. Г., Савіна О. Ю.	
Тенденції управління сферою фізичної культури і спорту в умовах глобалізації	31
Дратман Л. С., Сокол О. В.	
Художня гімнастика як специфічна система фізичного виховання дівчат.....	35
Кузікова Р. С., Деркач В. М.	
Особливості етапу початкової спортивної підготовки у важкій атлетиці	37
Марцінковський І. Б., Єремєєва Є. А.	
Поширені травми у художній гімнастиці та заходи їх попередження (огляд літератури)	40
Марцінковський І. Б., Єрофєєнко А. Д.	
Поширені травми у фехтуванні та заходи їх попередження за даними літератури	44
Цап А. О., Сокол О. В.	
Розвиток фехтування як виду спорту	47

СУЧАСНІ МОВИ І ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Єганова Л. Л.	Особливості викладання німецької мови як другої іноземної після англійської.....	50
Литвинова А. Д., Ворчакова І. Є.	Автоматичний переклад юридичних текстів: аналіз неточностей і їхні правові наслідки	52
Філенко У. Ю.	Особливості функціонування вторинних текстів у сучасному комунікативному просторі (на матеріалі детективного дискурсу)	54

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Бобіна О. В.	Третій рік навчання під час війни (2024): побіжний звіт директора ННГІ.....	57
Кравчук О. Ю., Гордієнко Д. О.	Практики забезпечення політичної безпеки в державі: міжнародний досвід	60
Матвієнко Л. В.	Спогади мешканців селища Первомайське: реалії лютого 2022 року.....	63
Оліфірова М. В., Матвієнко Л. В.	Особливості становища бізнесу на Миколаївщині, зумовлені російсько-українською війною 2014–2024 рр.	64
Сонечко О. С.	Рекреаційні та природні ресурси Миколаївщини: можливості відновлення	66
Сонечко О. С., Сугакова П. В.	Проблема водопостачання міста Миколаєва в умовах військової агресії: виклики та медико-соціальні наслідки	68

ПСИХОЛОГІЯ

Домашевська Д. П., Литвиненко І. С.	Розвиток емоційної регуляції як стратегія соціальної адаптації осіб з обмеженими фізичними можливостями	70
Кудряшова Д. С., Литвиненко І. С.	Протидія та попередження булінгу в закладах освіти	72
Ларченко І. В.	Локус контролю як чинник професійного самовизначення, стресостійкості та ментального здоров'я випускників професійно технічних навчальних закладів в умовах стресогенності	74
Литвиненко І. С., Вітко Ю. С.	Особливості прояву пізнавальної активності у старшокласників у процесі навчально-пізнавальної діяльності	78
Литвиненко І. С., Догарева В. В.	Смислоутворення як чинник переживання травматичного досвіду	81
Литвиненко І. С., Жело Ю. В.	Організація інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти	83
Литвиненко І. С., Жереги О. В.	Особливості використання почуття гумору як ресурсу психологічного подолання перешкод.....	86
Литвиненко І. С., Козирева Є. В.	Психологічна допомога членам сімей загиблих воїнів.....	89
Литвиненко І. С., Манзарук Н. О.	ПТРС у дітей, які пережили психотравмуючі події.....	91
Литвиненко І. С., Розумяк С. О.	Психологічні особливості попередження конфліктів у подружній сім'ї	92

Литвиненко І. С., Мочалова О. В.	Особливості мотивування на здоровий спосіб життя студентської молоді в сучасних реаліях українського суспільства.....	94
Литвиненко І. С., Тимченко С. О.	Психологічна готовність дітей дошкільного віку до навчання в школі.....	97
Миргородський С. О., Литвиненко І. С.	Агресивні реакції та шляхи їх корекції в молодших школярів	99
Олексюк О. М., Гучек О. В.	Структура психологічної готовності психологів до професійної діяльності.....	101
Олексюк О. М., Коваль А. С.	Психологічна характеристика юнацького віку в сучасних умовах.....	103
Олексюк О. М., Козут О. В.	Стресові фактори в умовах професійної діяльності вчителя.....	105
Олексюк О. М., Приходько О. А.	Механізми психологічного впливу реклами на світогляд молоді	107
Сінченко В. М., Коренєва Ю. П.	Війна і дитинство на Миколаївщині: психологічні наслідки та прогноз на майбутнє.....	109
Чугуєва І. Є., Болотня Г. Б.	Тривожність як сучасна психологічна проблема та методи її подолання.....	111

ЛІТЕРАТУРНІ СТОРІНКИ

Сонечко О. С.	Наші янголи... ..	114
	Хвили тихої, мілкої Балтики... ..	114
	Мій дім... ..	115
	Місто в гірлі Інгулу... ..	115
ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ.....		119
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ		120
ВИПАДКИ СКОРОЧЕНЬ, ЩО ЧАСТО ТРАПЛЯЮТЬСЯ У НАУКОВИХ ТЕКСТАХ		121

Наукове видання

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 17

Редколегія не завжди поділяє погляд авторів статей.
За достовірність викладених фактів відповідальність несе автор.

Формат 60×84¹/₈. Ум. друк. арк. 14,2. Тираж 100 пр. Зам. № 3012-1.

Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1.
Свідоцтво МК № 11 від 26.01.2007 р.